

Gezondheid, Milieu en Veiligheid Brabant

Gemeente Sint Anthonis
Mevrouw M. van Liempt
Postbus 40
5845 ZG SINT ANTHONIS

Kenmerk:	UIT- 19041694	Datum:	9 augustus 2019
Behandeld door:	M. Scholtes	E-mail:	m.scholtes@ggdgm.nl
Onderwerp:	GGD advies n.a.v. verzoek beoordeling realisatie ruimte voor ruimte woningen Hapseweg		

Geachte mevrouw Van Liempt,

Op 31 juli jl. heeft u de GGD advies gevraagd over het plan om ruimte-voor-ruimte woningen gelegen aan de Hapseweg ongenummerd te Wanroij mogelijk te maken. Hiervoor moet een bestemmingsplan procedure doorlopen worden, zodat de bestemming gewijzigd kan worden van "Agrarisch" in "Wonen met tuin".

De GGD gaat ervan uit dat de gemeente zelf de milieugegevens in de toegestuurde stukken heeft gecontroleerd. Bij het opstellen van dit advies is met name gebruik gemaakt van de notitie "Toelichting bestemmingsplan Wanroij, RvR Hapseweg ong., kavel 1-2-3" d.d. 16 juli 2019 van het adviesbureau Pittiger in planologie.

Bij de beoordeling wordt ingegaan op de volgende, vanuit gezondheid bezien belangrijke aspecten:

- o Voor- en achtergrondgeurbelasting
- o Fijnstof en endotoxinen
- o Geluid
- o Ligging ten opzichte van geitenhouderijen in omgeving

In de Toelichting bestemmingsplan van het adviesbureau Pittiger in planologie wordt gesteld dat "bij ruimtelijke ingrepen het van belang is dat sprake is van een verantwoord woon- en leefklimaat. Om die reden moet in een bestemmingsplan aannemelijk worden gemaakt dat aan de milieuwetgeving kan worden voldaan".

De GGD is het niet eens met deze redenering. Bij het vaststellen van wettelijke grenswaarden worden ook andere aspecten dan enkel gezondheid, zoals bijvoorbeeld economische en technische haalbaarheid, meegewogen.

Vandaar dat de GGD ter bescherming van de volksgezondheid gebruik maakt van gezondheidskundige advieswaarden, waar enkel gezondheidsaspecten aan ten grondslag liggen.

Wanneer een juridische toets wordt uitgevoerd, zal getoetst worden aan de wettelijke waarden, zoals bijvoorbeeld vastgelegd in een geurgebiedsvisie/ verordening geurhinder en veehouderij en beleidsregels. Vanuit gezondheid verdient het de voorkeur te toetsen aan de gezondheidskundige advieswaarden om te streven naar een goed woon- en leefklimaat.

Situatieschets:

Het plangebied is gelegen aan de Hapseweg te Wanroij, tussen nr. 14 en 35, buiten de bebouwde kom in een kernrandzone. De gemeente Sint Anthonis is eigenaar van het gehele perceel en verpacht het momenteel t.b.v. akkerbouwdoeleinden. Het gebied wordt aan de zuid- en zuidwest zijde omsloten door de bebouwing van het dorp "Wanroij" en aan de andere zijde door de Hapseweg. Het plangebied heeft in het huidige bestemmingsplan de bestemming "Agrarisch".

Het plan is om de locatie in drie delen op te splitsen. Op elk kavel mag vervolgens een woning van maximaal 1000 m³ (2 bouwlagen en een kap) en een bijgebouw van maximaal 150 m² worden geplaatst, waarbij een en ander landschappelijk ingepast dient te worden.

De beoogde ontwikkeling in het plangebied heeft een minimaal effect op de verkeersbewegingen ter plaatse; gesteld wordt dat er geen sprake is van een onevenredige verkeerstoename.

Geurbelasting:

- o Geur kan leiden tot (ernstige) hinder en daarmee samenhangend klachten als misselijkheid, hoofdpijn, prikkeling van slijmvliezen, irritatie van ogen en neus en slaapproblemen. Door de GGD wordt voor de achtergrondgeurbelasting een gezondheidskundige advieswaarde gehanteerd, gebaseerd op het onderzoek van Geelen et al.¹

Voor de voorgrondgeurbelasting wordt door de GGD aangesloten bij de waarden uit bijlage 6-7 van de handreiking Wgv voor een niet-concentratie gebied omdat deze, in tegenstelling tot de wettelijke normen, op wetenschappelijke inzichten in de blootstelling-responsrelatie zijn gebaseerd. In de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) wordt een onderscheid gemaakt tussen concentratiegebieden en niet-concentratiegebieden. De GGD vindt dat het onderscheid tussen concentratiegebied en niet-concentratiegebied zou moeten vervallen, omdat deze niet gezondheidskundig is onderbouwd².

- o Bij woonfuncties in het buitengebied hanteert de GGD als maximaal percentage geurgehinderden 20%.

¹ Geurhinder van veehouderij nader onderzocht: meer hinder dan Handreiking Wgv doet vermoeden?), Geelen L. et al, 2015

² De Gezondheidsraad stelt in haar advies dat zowel eerdere geurnormen als de huidige adviesnormen in de Wgv niet gebaseerd zijn op een blootstelling-responsrelatie. Volgens de commissie is het hoog tijd de wetgeving en handhaving op dit gebied wetenschappelijk steviger te funderen. Dat vraagt om nader onderzoek (Gezondheidsraad, 2012).

Uitgaande van dit percentage, horen hierbij de volgende waarden:

% geurgehinderden	Geurbelasting	
	Voorgond	Achtergrond
20% (buitengebied)	5 OU/m ³	10 OU/m ³

Relatie tussen geurhinder en voor- en achtergrondbelasting (bron: PRA Odournet (1999) & Geelen et al. (2015)).

Resultaten:

- o In de toelichting bestemmingsplan wordt gesteld dat de geplande ruimte-voor-ruimte woningen binnen de grootste richtafstand (=200 meter) van de varkenshouderij aan de Verlorenhoek 7a ligt. In de overdrachtsweg tussen de varkenshouderij en de nieuwe woningen liggen andere woningen van derden. Om die reden wordt gesteld dat ook bij de nieuwe woningen aan de geurnorm wordt voldaan. Een berekening van de voorgrondgeurbelasting is niet toegevoegd.
- o Uit de kaart op bladzijde 24 van de Toelichting blijkt dat de achtergrondbelasting tussen de 10 en 14 OU/m³ ligt. De achtergrondgeurbelasting wordt daarmee in de Toelichting op het bestemmingsplan als "voldoende" geclassificeerd.

Conclusie:

- o De afstand tussen de Ruimte-voor-ruimte-woningen en het dichtbijgelegen varkensbedrijf is minder dan het advies van de GGD om tenminste 250 meter afstand tussen een woning en een veehouderij aan te houden.
- o De voorgrondgeurbelasting op de beoogde ruimte-voor-ruimte woningen is niet uitgerekend. De GGD adviseert om de voorgrondgeurbelasting op de ruimte-voor-ruimte-woningen wel kwantitatief inzichtelijk te maken gezien de beperkte afstand tussen deze woningen en het varkensbedrijf. Deze waarden kunnen dan getoetst aan de gezondheidkundige advieswaarde.
- o De achtergrondgeurbelasting ligt tussen de 10 en 14 OU/m³ en overschrijdt daarmee de vanuit gezond gehanteerde maximale achtergrondgeurbelasting van 10 OU/m³. Dit betekent dat het percentage geurgehinderden boven de 20% op basis van de algemene dosis responsrelatie uit het GGD/ IRAS onderzoek³ ligt. De GGD is het derhalve niet eens met de conclusie zoals weergegeven in de toelichting; de GGD constateert dat de achtergrondgeurbelasting niet bijdraagt aan een goed woon- en leefklimaat.

Luchtkwaliteit: fijnstof (PM10) en endotoxine:

Blootstelling aan fijnstof (PM_{2,5}-PM₁₀) kan leiden tot luchtwegklachten, acute klachten van ogen, neus en bovenste luchtwegen, verminderde longfunctie. De wettelijke norm voor PM₁₀ ligt momenteel op 31,2 µg/m³ (maximaal 40 µg/m³, met maximaal 35 overschrijdingsdagen met een belasting van 50 µg/m³ per jaar). Ook onder deze norm worden gezondheidseffecten gevonden.

³ Geurhinder van veehouderij nader onderzocht: meer hinder dan Handreiking Wgv doet vermoeden?), Geelen L. et al, 2015

Vandaar dat de WHO deze norm heeft aangescherpt en de volgende strengere normen hanteert:

	PM2,5:	PM10:
<i>Jaarlijks gemiddelde:</i>	10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
<i>Maximale 24-uursbelasting:</i>	25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

Resultaten:

- o In de Toelichting bestemmingsplan wordt gesteld dat de ontwikkeling niet in betekenende mate bijdraagt aan de luchtverontreiniging. Een verdere berekening is dan ook niet uitgevoerd. Uit de kaarten van de Atlas Leefomgeving en de grootschalige concentratie en depositie kaarten van Nederland van het RIVM blijkt dat in 2016-2017 de concentratie PM10 tussen de 18 en 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ en de concentratie PM 2,5 tussen de 10 en 12 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ lag.
- o Gezondheidseffecten nabij drukke wegen worden niet veroorzaakt door één of enkele componenten van het luchtverontreinigingsmengsel en regulatie van een (enkele) component hiervan kan daarom niet tot de gewenste gezondheidsbescherming leiden. Uit onderzoek blijkt dat gezondheidsrisico's van omwonenden toenemen naarmate de afstand tot de weg kleiner is. Daarom hanteert de GGD afstandscriteria, waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen een drukke doorgaande weg (meer dan 10.000 mve) en snelwegen.
De geplande ruimte voor ruimte woningen zijn niet gelegen binnen een afstand van 50 meter van een drukke doorgaande weg of binnen 300 meter van een snelweg, hetgeen vanuit gezondheid gezien positief is.
- o De GGD is van mening dat endotoxinen een betere parameter is dan fijnstof afkomstig van veehouderijen. Endotoxinen zijn bestanddelen van de celwand van bacteriën met ontstekingsbevorderende eigenschappen. Inademing van endotoxinen kan leiden tot ontstekingen van de luchtwegen. Door de Gezondheidsraad wordt een grenswaarde van 30 EU/ m^3 gehanteerd, die door de GGD is overgenomen. Het Ondersteuningsteam heeft een handreiking ontwikkeld waarmee voor varkenbedrijven aan de hand van de fijnstofemissie de afstand te berekenen is waarbinnen de endotoxineconcentratie boven de gezondheidkundige advieswaarde ligt.
Op basis van de endotoxine handreiking is door de GGD de endotoxinerichtafstand berekend voor het bedrijf aan de Verlorenhoek 7a (fijnstofemissie 149 kg/j bron Web bvb). Deze bedraagt 69 meter. De beoogde ruimte-voor-ruimte woningen liggen niet in deze contour. Daarnaast is door de GGD gekeken naar de fijnstofemissie vanuit de stallen behorende bij de Verlorenhoek 1a-3 (143 kg/j PM10, bron web bvb). De hierbij behorende endotoxine richtafstand bedraagt 66 meter. Voor de locatie Verlorenhoek 10 geldt dat de fijnstofemissie 214 kg/j bedraagt. De hierbij behorende endotoxine richtafstand bedraagt 91 meter.

Conclusie:

- Uit de gegevens van de Atlas Leefomgeving en de grootschalige concentratie en depositiekaarten blijkt dat aan de wettelijke norm voor PM10 en PM2,5 wordt voldaan. Ook wordt aan de gezondheidkundige advieswaarde voor deze stoffen voldaan.
- De beoogde ruimte-voor-ruimte woningen liggen niet in de directe nabijheid van snelwegen/ drukke wegen; hetgeen positief is met betrekking tot de luchtkwaliteit.
- De beoogde ruimte voor ruimte woningen liggen niet binnen de endotoxinerichtafstand van de bedrijf aan de Verlorenhoek. Bewoners lopen derhalve geen verhoogd gezondheidsrisico door blootstelling aan endotoxinen.

Op dit moment is het nog niet mogelijk de endotoxine cumulatie te berekenen.

Geluid

Met betrekking tot geluid geldt dat een te hoge geluidsbelasting kan leiden tot hinder en slaapverstoring.

Resultaten:

- In de voorgestelde ontwikkeling worden drie geluidsgevoelige objecten (woningen) gerealiseerd. Ter plaatse van de ontwikkeling is – zo wordt gesteld in de Toelichting bestemmingsplan- geen sprake van geluidsproductie door rail- of luchtvaartverkeer of van een andere bedrijvigheid. Het gebied is niet gelegen in de geluidszone van één of meerdere wegen. Gesteld wordt dat de geluidsbelasting derhalve niet verder onderzocht te worden.
- Op 170 meter ten noordwesten van het plangebied is een varkenshouderij gelegen (Verlorenhoek 7a). Varkenshouderijen hebben veelal luchtwassers/ ventilatoren op de stal geplaatst, die soms tot geluidshinder bij omwonenden kunnen leiden.

Conclusie

Niet bekend is wat de geluidsbelasting op de geplande woningen zal zijn. De GGD merkt op dat ook onder geluidsnormen geluidhinder kan optreden omdat geluidhinder naast het geluidsniveau ook bepaald wordt door de individuele gevoeligheid. Communicatie met de bewoners en het adequaat oppakken van klachten is daarom belangrijk.

Geitenhouderijen

Uit het onderzoek Veehouderij en Gezondheid (VGO)^{4, 5} blijkt dat binnen een straal van 2 km rondom geitenhouderijen mensen een grotere kans op een longontsteking hebben. Dit verband is tussen 2009 en 2013 elk jaar gevonden. Ook in aanvullend onderzoek over de jaren 2014-2016 werd dit verband aangetroffen.

⁴ Veehouderijen en gezondheid omwonenden (VGO), Maassen K, et al, 2016

⁵ Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (aanvullende studies). Analyse van gezondheidseffecten, risicofactoren en uitstoot van bio-aerosolen, Hagenaars T, Hoeksma P, de Roda Husman AM, Swart A, Wouters, 2017

Verder bleek dat het risico toeneemt naarmate de afstand tot de geitenhouderij kleiner is en er meerdere geitenhouderijen in de buurt gelegen zijn. Kleine kinderen en ouderen zijn hierbij met name de risicogroepen. Ook mensen die al luchtwegklachten hebben, lopen mogelijk meer risico. Op dit moment is nog niet bekend wat de oorzaak is van het verhoogd voorkomen van longontsteking, waardoor ook geen aanvullende maatregelen getroffen kunnen worden.

Resultaten:

- o De meest nabijgelegen veehouderij is gelegen op 170 meter (Verlorenhoek 7a, varkenshouderij)
- o Op 1150 meter afstand ligt aan de Voortsestraat 34 in de gemeente Mill en St. Hubert een geitenhouderij.
- o Uit de toelichting bestemmingsplan blijkt dat tussen de geitenhouderij en de planlocatie reeds vele bestaande gevoelige objecten gelegen zijn; er wordt dus niet naar de geitenhouderij toegebouwd.

Conclusie:

Op basis van huidige inzichten en in afwachting van nader onderzoek adviseert de GGD om het voorzorgsprincipe toe te passen en terughoudend te zijn met het plaatsen van nieuwe gevoelige bestemmingen binnen een straal van 250 meter van veehouderijen of in veedichte gebieden met meer dan 15 bedrijven binnen een straal van één kilometer. Ook op grotere afstand dan 250 meter kunnen gezondheidseffecten optreden door emissies van veehouderijen. Zo is bij omwonenden die binnen een straal van 2 km van een geitenhouderij wonen, een verhoogde kans op longontsteking gevonden.

Geadviseerd wordt toekomstige bewoners hierover goede informatie te geven. De informatie dient voor het maken van een overwogen keuze door toekomstige bewoners.

Eindadvies

Voor het woon- en leefklimaat van de beoogde ruimte-voor ruimte woningen geldt dat:

- o de voorgrondbelasting door geur nog onbekend is. Geadviseerd wordt deze te berekenen en te toetsen aan de gezondheidkundige advieswaarde voor de voorgrondgeurbelasting.
- o de achtergrondgeurbelasting tussen de 10 en 14 OU/m³ ligt en daarmee de gezondheidkundige advieswaarde van 10 OU/m³ (net) overschrijdt. Het percentage geurgehinderden ligt daarmee boven de 20% op basis van de algemene dosis responsrelatie uit het GGD/ IRAS onderzoek⁶. De GGD is het derhalve niet eens met de conclusie zoals weergegeven in de toelichting; de GGD constateert dat de achtergrondgeurbelasting niet bijdraagt aan een goed woon- en leefklimaat.
- o de fijnstofconcentratie (PM10 en PM2,5) aan de gezondheidkundige advieswaarde voldoet en de beoogde ruimte-voor-ruimte woningen niet in de directe nabijheid van snelwegen/ drukke wegen liggen; hetgeen positief is met betrekking tot de luchtkwaliteit. Evenmin liggen de beoogde woningen binnen de endotoxinerichtafstand van individuele bedrijven.

⁶ Geurhinder van veehouderij nader onderzocht: meer hinder dan Handreiking Wgv doet vermoeden?), Geelen L. et al, 2015

 Gezondheid, Milieu en Veiligheid Brabant

- niet inzichtelijk is wat de geluidsbelasting op de gevel van de toekomstige woningen is. Omdat geluid ook beneden de normen tot hinder kan leiden, is communicatie met bewoners en het adequaat oppakken van klachten belangrijk.
- de beoogde ruimte-voor-ruimte woningen binnen een straal van 2 km zijn gelegen. Binnen deze straal is sprake van een verhoogde kans op longontsteking. Geadviseerd wordt toekomstige bewoners hierover goede informatie te geven. De informatie dient voor het maken van een overwogen keuze door toekomstige bewoners.

Mocht u naar aanleiding van dit advies nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met ondergetekende op nummer 0900 3 68 68 68.

Met vriendelijke groet,

Monique Scholtes

Adviseur Milieu en Gezondheid